

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Scrisoarea unui distins general către P. S. Sa Episcopul Grigorie.

Cu ocazia plecării dlui general Constantin Bălăcescu din Arad, P. S. Sa Episcopul nostru a publicat un elogios articol în revista „Biserica și Școala”.

Prea Sfințitul Părinte,

Nu fără vădită emoțiune am citit cele scrise de P. S. Ta în revista „Biserica și Școala” și „Aradul” din 27. XI. 1932, cu ocaziunea plecării mele din rândurile armatei active, după 40 ani petrecuși în serviciul Țării și al Tronului cu devotament, dragoste și cinste.

Frazele alese, alcătuite din cuvinte frumoase și pline de înțeles, cu care P. S. Ta apreciezi activitatea mea ca general și om al datoriei, mi-au produs o mulțumire sufletească profundă, arătându-mi că iubirea semenilor și împlinirea datoriei sunt de ajuns pentru a-ți atrage simpatia acelor în mijlocul cărora trăiești.

Aprecierile P. S. Tale au pentru mine o mare valoare, de oarece ele vin din partea unui om luminat care pune mai presus de ori ce împlinirea datoriei,

Numai aceia cari au urmărit cât de cât activitatea P. S. Tale își pot da seama de sbuciumul sufletesc și trupesc ce zguduie întreaga Voastră ființă pentru îndeplinirea marelui misiuni cu care v'a învrednicit harul Dumnezeesc, de a ține vie credința cea adevărată în sufletul drept credincioșilor creștini ai bisericii noastre ortodoxe creștine. Nu a rămas câtun ne cercetat și drum nestrăbătut de P. S. Ta, pentru a sfinți o biserică sau spre a ajunge acolo departe, unde abia mai licărea încă o slabă lumină aprinsă a credinței, spre a reînvia sufletele acelor care copleșiți de nevoile celor lumești și amețiți de propaganda credinței false, uitau credința strămoșească, credința care a ținut trează conștiința noastră națională de ambele părți ale Carpaților, groșie căreia am ajuns la mândria neamului prin întregirea lui.

Cinste se cuvine P. S. Tale, care cu atâta evlavie te rogi pentru iertarea păcatelor noastre, pentru Rege și Țară; cinste și recunoștință ți se cuvine pentru inițiativa ridicării atâtor biserici și pentru sfințirea lor; cinste și binecuvântare pentru că în fruntea atâtor societăți de binefacere nu cruțași nimic pentru alinarea suferințelor și împlinirea lipsurilor atâtor desmoșteniți ai soartei, aplicând principiul evangheliei „ceea ce dai cu mâna dreaptă să nu știe stânga”.

Plin de admirațiune către biserica noastră creștină ortodoxă, precum și pentru slujitorii ei din eparhia Aradului, aduc prinosul meu de laudă P. S. Tale, care pășind în fruntea tuturor, împliniți cu atâta demnitate cea mai sfântă misiune, arătându-ne calea care prin muncă și credință ne duce la cele mai înalte și admirabile stări sufletești.

Urmând să părăsesc în curând societatea arădană, de care atât eu cât și familia mea ne simțim atât de legați sufletește, spre a ne întoarce pe meleagurile tradiționale ale familiei mele, vă rog Prea Sfințite Părinte, a primi asigurarea celor mai frumoase sentimente, amintirea petrecută în societatea P. S. Tale și în societatea sfinților părinți, care cu atâta drag vă înconjoară, va rămâne de a pururi vie în sufletul meu.

Arad, 9. XII 1932.

General Bălăcescu.

La 80 de ani.

Omagiu P. S. Sale Episcopului R. Ciorogariu.

Cultul oamenilor aleși și de conducere este o însușire frumoasă a popoarelor, pentru cari respectul trecutului și tradiția formează o flacăra călăuzitoare în dezvoltarea lor istorică. Doar valoarea unui popor se evidențiază prin conducătorii săi.

Conducătorii instituțiilor și popoarelor imprimă ceva din sufletul lor celor pe cari îi con-

duc, fapt pentru care trecutul plin de vârtuți și fapte remarcabile ale unui om de conducere reclamă cinstirea și venerarea acelor fapte. Iar la anumite intervale aceasta cinstire se ridică la caracterul unei sărbători plăcute.

Viața poporului român, plină de sbucium și frământări amarnice, a fost o împletitură între forțele sale vii și oamenii de conducere, cari prin iscusința lor au canalizat acele forțe pe căile progresului, înfăptuind creațiuni bisericesti, naționale-politice, culturale și sociale.

O personalitate, care decenii întregi a fost în Ardeal purtătorul aspirațiilor noastre bisericesti și naționale, este octogenarul Prelat, P. S. Sa Episcopul R. Ciorogariu dela Oradea, care în ziua Sf. Nicolae din anul acesta a împlinit etatea de 80 de ani.

Încă din frageda sa tinerețe și-a pus toată viața plină de lupte grele în slujba luminării și deșteptării poporului nostru asupra. Toată căldura sufletului său înflăcărat a dedicat-o bisericii și prin ea neamului său, pe care îl iubește cu patimă. Cu cuvântul, cu condeiul său iscusit, depe amvon și catedră, a răspândit lumina, care a încălzit inimele și a oțelit sufletele, pentru lupta grea ce s'a dat pentru închegarea neamului nostru.

Ne asociem cu bucurie la sărbătoarea eparhiei de Oradea, în fruntea căreia P. S. Sa Episcopul Ciorogariu se află în plină vigoare a facultăților trupesti și sufletești. Și cu noi împreună sărbătorește neamul nostru întreg pe preotul, profesorul, ziaristul și prelatul cu vorbă profundă, care a fost „stâlpul de foc” ce ne-a indicat drumul ce duce la lupta de unde izvoarește fericirea și mulțumirea societății.

Valurile de preoți și învățători harnici și gata la orice jertfă se hrănesc și azi din merindea sufletească primită de vrednicul lor dascăl și părinte sufletesc. Noi, cei dela revista „Biserica și Școala”, sărbătorim, în persoana P. S. Sale părintelui Ciorogariu, pe fostul nostru redactor în curs de 12 ani, care cu competența sa plină de lumină și cu condeiul său maestru a tratat și luat în discuție orice problema ce purta interes pentru biserică, școala sau altă latură a vieții poporului român.

Dorim P. S. Sale, să trăiască între noi multe zile, pline de vigoare ce-o avea în tinerețe. Bunul Dumnezeu să-i dăruiască putere și sănătate, ca să ne îmbărbăteze din nou la lupta ce trebuie s'o dăm cu vechii nostri dușmani, cari încearcă să ne răpească scumpul nostru patrimoniu recâștigat cu sânge și lacrimi.

La mulți ani, Prea Sfintite !

Cuvântare

pentru Dumineca înainte de Nașterea Domnului.

Găsindu-ne în preajma sf. sărbătorii ale Nașterii Mântuitorului nostru Isus Hristos, gândul nostru zboară în clipa aceasta cu mil de ani în urmă, spre a ne reaminti dzeasca minune din Vitelemul Iudeei, cu darurile ei binefăcătoare ce s'au revărsat asupra lumii întregi și spre a cerceta starea sufletească a omenirii din acele vremuri, care este asemănătoare cu starea sufletească a oamenilor din ziua de azi.

Aceeaș lume plictisită și exasperată, înrăutățită și nenorocită, din cauza propriilor ei păcate.

Să cercetăm așadar această stare de lucruri și să vedem ce învățăminte putem scoate dintr'ansa, spre a ne călăuzi de ele în calea noastră către mântuire.

Dumnezeu a sădit, dela început în inima omului dorința de o viață sufletească superioară, care să-l deosebească de celelalte făpturi și să-l apropie tot mai mult de creatorul său.

Această facultate sufletească, de a tinde spre desăvârșire, i-a rămas omului și după căderea lui fatală, dar nu în starea ei originală ci slăbită și degenerată, ca și celelalte facultăți fizice-sufletești ale lui, drept consecință a păcatului strămoșesc.

Pedeapsa lui Dumnezeu, aplicată omului celui dintâi pentru păcatul trădării față de creatorul său, a fost dreaptă și justă, fiindcă păcatul, odată săvârșit, trebuia ispășit. Pedeapsa însă n'a fost spre moarte, ci spre viață, fiindcă Dumnezeu, în nemărginita Sa îndurare față de nenorocita ființă omenească, deodată cu dictarea pedepsei îl promite iertarea.

„Vrăjmășie voi pune între tine și între femeie, între sămânța ta și între sămânța ei; aceea va zdrobi capul tău și tu vei păzi călcâitul ei” — sunt cuvintele pe care Dumnezeu le-a rostit, cu intenția de-a picura stropi de nădejde în sufletul omului înfrățit cu păcatul; este făgăduința dumnezească, de-a trimite la timpul său un Mântuitor, care să împace pe om cu creatorul, să redea omului liniștea și pacea sufletească pierdută prin depărtarea și înstreinarea lui Dumnezeu.

Făgăduința dumnezească, de a nu lăsa lumea pradă stricăciunii și pierii până în sfârșit, a sunat de-a lungul veacurilor, ca un glas de chemare părintească plin de bunătate și de iubire, spre a întoarce omenirea dela rătăcire.

Dumnezeu n'a încetat a vorbi omenirii păcătoase, prin trimișii săi, până în clipa când făgăduința s'a împlinit. A vorbit prin glasul patriarhilor, a vorbit prin glasul preoților cari au zbicuit cu toată puterea stricăciunile și răutățile oamenilor, vestindu-le cu atâtă convingere apropierea clasului izbăvitor.

Lumea încă, ca și azi, era puțin credincioasă și nepăsătoare.

Foarte puțini erau acela, cari așteptau cu florul credinței sosirea zilei celei sfinte și cari „se bucurau cu bucurie mare” de solia mântuirii, ce avea să se coboare din ceru pe pământ.

Cei mai mulți erau nepăsători față de zorile vestitoare de „împlinirea vremii” și au rămas aceleași inimi împietrite și după săvârșirea minunii, fiindcă sufletul lor era gol și pustiu și nu avea nimic comun cu noua împărăție ce se apropia și care era din domeniul lumii spirituale.

Oamenii nu-și vedeau păcatele și nu puteau să vadă nici lucrurile lui Dumnezeu, din cauza miopiei lor sufletești.

Urechile lor erau surde pentru ascultarea cuvântului lui Dumnezeu, care îi chema la mântuire, iar ochii lor se închideau în fața minunilor lui Dumnezeu, ca nu cumva văzând să se mântuiască; iar aceasta din motivul, că le lipsea legătura cu Dumnezeu, singurul razim al vieții, care este credința.

Ultimul proroc al legii celei vechi, care a vestit, că împărăția lui Dumnezeu nu este departe, care a fost înaintemergătorul și propovăduitorul Domnului Isus Hristos în lume, care a gătit oamenilor calea pentru primirea Mântuitorului cu cuvintele: „*Pocățiți-vă, că s'a apropiat împărăția cerurilor*” și „*eu vă botez cu apă, iar cel ce vine în urma mea, acela vă va boteza cu Duh sfânt și cu foc*”, a fost Ioan Botezătorul.

El a fost cel mai îndrăzneț și convins zbicuitor al necredinței, al ipocriziei și al tuturor păcatelor contemporanilor săi.

Puterea morală a credinței și a convingerii sale a exprimat-o prin cuvintele adresate lui Irod desfrânatul: „*Nu ți se cade să ai pe femela fratelui tău*”, care îndrăzneală însă Ioan Botezătorul a trebuit s'o ispășească cu viața.

Cu Ioan Botezătorul se sfârșește seria profețiilor privitoare la venirea Mântuitorului nostru Isus Hristos în lume.

Făgăduința dumnezească s'a împlinit, împărăția lui Dumnezeu s'a realizat, Fiul lui Dumnezeu s'a coborât din ceru pe pământ, ca să aducă omenirii izbăvirea, după care mil de ani a însetat.

Cei îndărătnici și învârtoșați la inimă, în orbia lor sufletească, au refuzat mântuirea — „*Isus Hristos întru ale Sale a venit și ai Săi pe Dânsul nu L-au primit*”.

Mulți însă, din cei ce au văzut minunea intrării, au crezut și s'au mântuit.

„*Fericți sunt cei ce n'au văzut și au crezut.*”

* * *

Dacă idealul care a călăuzit omenirea, luminând cărările vieții ei și ținând aprinsă schintea divină în sufletele oamenilor, până la arătarea Fiului lui Dumnezeu în lume, a fost făgăduința dumnezească despre venirea unui Mântuitor, atunci idealul care ne în-

călzește pe noi creștinii, care ne susține, ne mângăie, ne însufletește și constituie adevăratul rost al vieții noastre pământești, este făgăduința dumnezească despre posibilitatea dobândirii fericirii eterne prin cuvintele: „*Cel ce ascultă cuvintele mele și crede celui ce m'a trimis pe mine, are viață veșnică și eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi*”, este făgăduința despre a doua venire a Fiului lui Dumnezeu, dar nu ca Mântuitor, ci ca judecător.

Este grozavă această făgăduință pentru noi creștinii, fiindcă este cea din urmă manifestare a bunătății și răbdării divine, care la a doua împlinire a vremii se va transforma în cea mai aspră și dreaptă judecată, care va rămâne veșnică și de care nimeni nu va scăpa.

Să ne întrebăm acum, oare ne pregătim noi pentru acel ceas fatal, spre a evita mânia lui Dumnezeu și a scăpa de osânda cea veșnică, sau cu viața noastră ușuratică și cu purtarea noastră ticăloasă, întărâtând pe Dumnezeu, refuzăm singuri fericirea eternă făgăduită, cum au refuzat odinioară oamenii primirea Mântuitorului în lume?

Să nu ne amăgim, ci să fim sinceri cu noi înși-ne și să recunoaștem, că faptele noastre de toate zilele nu dovedesc de fel „*că noi suntem întru Hristos și Hristos este întru noi*”.

Dacă facem comparație între viața sufletească a omenirii din înainte de venirea Mântuitorului Hristos în lume și între aceea a oamenilor din ziua de azi, ajungem la același rezultat: necredință, indiferențism religios și închinare la idoli și atunci, ca și azi.

Deosebirea este numai, că atunci idolatria era expresiunea unui sentiment religios primitiv și nedeslușit, până când azi, când conștiința religioasă este mai limpede, astfel și răspunderea mai mare, închinarea la idoli, cum sunt: bunurile materiale (îndeosebi banul) și pasiunile omenești, de orice categorie, se face dintr'un sentiment de degenerare și complectă negare alui Dumnezeu.

Egoismul și lăcomia (izvorul tuturor păcatelor), invidia, lipsa de sinceritate și de dragoste frățească, ce ne caracterizează, nu sunt semnele unei vieți trăite în spiritul Evangheliei lui Hristos și nu ne îndreptățesc de fel a spera în îndurarea lui Dumnezeu la judecata cea din urmă.

Să curățim deci sufletele noastre de zgura acestor păcate și să așteptăm sfintele sărbători ale Nașterii Domnului, renăscuți sufletește, fiindcă altfel zădărnici va suna pentru noi la sărbătorile Crăciunului, imnul ingeresc: „*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace și între oameni bunăvoie*”. Amin.

Dr. Patrichie Țiuera
protopop.

Comandantul armatei rusești împotriva celor „fără Dumnezeu“

Din Moscova sosește știrea, că însuși comandantul armatei roșii, Vorosilov, a ținut o vorbire în ședința comitetului central sovietic, în care vorbire se ridică cu înverșunare împotriva celor ce fac propagandă antireligioasă (împotriva credinței în Dumnezeu).

Intre altele a zis:.. „Un general des'gur cunoaște mai bine părerile soldaților săi. Această cunoștință a mea mă îndrituește a destăinui, că legăturile religioase (de credință) în viața familiară s'au întărit foarte mult în cei zece ani trecuți. În armată, mai mult decât în viața civilă, întâlnim soldați comuniști religioși, cari nu-și ascund simțimentele lor religioase și nici nu au gândul să se lapede de religie. În ținutul Lugansk, de unde însumi mă trag, am vorbit cu mulți lucrători de fabrici. Și până când secretarii sovietelor declară că printre acești lucrători una sută procente sunt „fără Dumnezeu“, am constatat aeeva, că credința în Dumnezeu a crescut în așa măsură mare, cum nici în timpul dinaintea războiului nu s'a putut visa. Aceeaș stare de spirit domnește și în armată. Drept aceea, protestez în numele întregii armate roșii, împotriva organizării atacurilor contra slujbelor religioase și pretind ca acolo unde staționează armata roșie să fie oprită orice manifestare prin care s'ar batjocuri simțământul religios.

Misiuni religioase la Chelmac.

În zilele din 19 și 20 Noembrie a. c. s'au ținut misiuni religioase în parohia Chelmac, cari au decurs precum urmează:

La ora 2. jum. p. m. din ziua de 19 Noembrie sosesc preoții Teodor Ioaneș misionar protopopesc și Eutimiu Ișfănescu duhovnic tractual.

La orele 3, la auzul glasului dulos al clopotului, creștinii dinainte pregătiți cete cete se îndreaptă spre sf. locaș, spre a-și ușura sufletul de povara păcatelor.

Conform programului, a urmat vecernia, la sfârșitul căreia a predicat duhovnicul tractual despre păcat și pocăință și a urmat mărturisirea credincioșilor, care a durat până la ora 6 p. m.

Măne-zl, în 20 Noembrie, des de dimineață sosește delegatul protopopesc, pâr. Vasilie Dehelean din Ususău.

Ne îndreptăm din nou la sf. biserică, unde săvârșim Utrenia și sf. liturghie în sobor.

Corul plugarilor din loc, condus cu dibăcle de un plugar, cântă bine. La priceasnă s'au împărțășit preoții, apoi după priceasnă a predicat pâr. misionar Teodor Ioaneș despre prevedință Dumneziască și datorla noastră de a-i răsplăti cu rugăciuni și fapte de milostenie.

Predica a fost ascultată cu deosebită atențiune de cătră credincioși. Biserica a fost aproape plină.

A urmat apoi îndată cuminecarea credincioșilor, bărbați 42, femei 91, în total 133, fără copiii de școală. A făcut foarte bună impresie nu numai asupra noastră, ci mai ales asupra școlarilor, că șirul sf. împărțășanii l-a început tânărul învățător din loc cu soția sa, tot învățătoare.

La finea sf. liturghii pâr. Vasilie Dehelean în numele părintelui protopop, aduce binecuvântarea Prea Sfinției sale și bunăvoința ce o arată la binevestirea învățăturilor lui Hristos.

După masă mai sosește și părintele Aurel Doboș din Belotiniț și la ora 3 p. m. săvârșim în sobor vecernia și litia, după care pâr. Ișfănescu, având a ținea conferință despre concubinați și sectari și fiindcă concubinați nu sunt în parohie, iar sectari numai doi, și-a arătat bucuria sa când poate aprecia credința cu rădăcini tari la acest popor, apoi râvua și sânguina preotului local Petru Hereț, sub a cărui păstorire s'a renovat sf. biserică și e împodobită și provăzută cu toate, s'a făcut o frumoasă casă culturală și multe altele.

Părintele Petru Hereț aduce velle sale mulțumiri fraților săi în Hristos pentru oboseala și sfaturile date credincioșilor săi.

Raportor,

Icoane alese din viața ortodoxiei

Luptele cu catolicii.

Sărind peste câțiva ani, ajungem la figura altui mitropolit, cu care istoria bisericii ardelenne apucă altă întorsătură și alte lupte și prigoane, venite din partea papistașilor.

La 1691 principatul Ardealului a trecut, de sub cărmuirea principilor *calvini*, sub stăpânirea împărașilor Habsburgi dela Viena. Până aci Ardealul a fost un principat mai mult sau mai puțin de sine stătător. Acum Habsburgii, ca să se întărească și în Ardeal, fiind *catolici* și slugi plecate ai papii dela Roma, au început politica și planul de atragere a Românilor ortodocși spre catolicism.

Cum au început calvinii, încep și catolicii. Mai întâi încearcă prin făgădueli, apoi prin curse și în urmă cu puterea, ca să prindă pe români în apele catolicismului. Acestora li s'au adăugat și câteva interese omenești, venite chiar dela unii dintre români.

Primul, care și-a plecat urechea la cântecile și poveștile papistașilor, a fost mitropolitul *Teofil*. El însă a murit tocmai în timpul târguieșilor.

După el a urmat mitropolitul Ațanasie, unii i-au zis *Satanaste*, care deși a fost sfințit la București și

a jurat acolo că va păzi și va păstra ortodocșia, — și a mai primit pe deasupra dela Constantin Brâncoveanu marea și frumoasa moșie Merișani de lângă Argeș pe seama mitropoliei de Alba-Iulia, — totuși și-a călcat jurământul și-a alunecat de tot în prăpastia ispitelor romano-catolice.

Sub păstorirea lui Atanasie s'a deschis în trupul românismului și a bisericii ortodoxe o dureroasă rană, deschisă și astăzi, — așa zisa *unație*, sau mai bine zis *desbinare* a românilor ardeleni în uniți și ortodocși, întâmplată la anul de jalnică pomenire 1700.

De atunci a intrat ura și vrajba în casa Românilor, și de atunci Biserica, trupul tainic alui Iisus Hristos suferă și între Români sfâșierea, deși El s'a rugat cu lacrimi și cu sudori de sânge ca „*toți să fie una*”, precum era și El cu Tatăl și cu Sfântul Duh.

Cârmuirea ungurească ne-a încolțit biserica într'un fel, prin calvinism; cea nemțească într'altfel, prin catolicism. Așa că păsatul unguresc de mulțori ne-a ars gura, iar înaintea neamului am avut omenie cănească. — spunea aceasta un cronicar ardelean ungur, Cserei Mihály, care ne-a povestit întâmplările dintre anii 1661—1712.

Dar nici în toate acestea *nu ne-am lăsat* biruiți. S'au ridicat din sânul bisericii noastre bărbați cu suflete de luptători și mucenici, cari au apărat cu prețul vieții lor Ortodocșia, urâtă și prigonită de toți dușmanii de veacuri și de astăzi ai Românilor.

Contractul de vânzare a legii ortodocșe.

Înainte de a depăna mai departe firul istoriei noastre, este vrednic să vedem și să cetim o parte măcar din documentul, prin care se vindea legea străbună și se hotăra unirea cu biserica papei și a Habsburgilor.

La începutul scrisorii — făcută într'un ceas rău — cei cari au iscălit contractul de vânzare a religiei ortodocșe declară că se unesc cu biserica Romei, ca să se bucure și ei de drepturile (privilegiurile) de cari se bucură și «popii catolici». Apoi scriu mai departe: «Însă într'acest chip ne unim și ne mărturisim a fi mădulările sfintei catolicești biserici a Romei, cum pre noi și rămășițele noastre din *obiceiul* bisericii noastre a răsăritului să nu ne clătească. Ci toate țaremoniile, sărbătorile, posturile, cum până acum, așa și de acum înainte să fim slobozi a le ținea după călindarul vechiu și pre cinstitul vlădica nostru Atanasie nime, până la moartea Sfinției sale, să n'aibă putere a-l clăti din scaunul Sfinției sale. Ci tocmai de i s'ar întâmpla moarte, să stea în voia soborului pre cine ar alege să fie vlădică, pre care Sfinția sa Papa și înaltul împărat să-l întărească, și Patriarhul de subtu biruința înălții sale să-l hirotonească și în obiceiul și dregătoriile protopopilor carii sânt și vor fi, nici într'un fel de lucru nime să nu se meștece. Ci

să se fie cum și până acum: *iară de nu ne vor lăsa pre noi și pre rămășițele noastre într'această așezare, pecețile și iscăliturile noastre*, care am dat, *să n'aibă nici o tărie*,... Urmează iscăliturile și pecetea mitropoliei, după cari cei ce au scris acest act, mustrați de cuget și tulburați în sufletul lor, mai adaugă următoarele rânduri, cari arată multă neliniște sufletească la iscălituri: «Și așa ne unim, acești ce-s scriși mai sus, cum *toată legea noastră, slujba bisericii, liturghia și porturile și darul nostru să stea pe loc*. Iară să (dacă) n'ar sta pe loc acele, nici aceste pecete să n'aibă *nici o tărie* asupra noastră și vlădica nostru Atanasie să fie în cap și nime să nu-l hălbutăluiașcă»¹⁾.

În urma acestei scrisori nenorocite, pe care călugării papistași, *iezuiții, au schimbat-o* și au scris în ea că românii primesc cele patru puncte de unire cu biserica Romei (primatul papal, purcederea Duhului Sfânt și dela Fiul, purgatorul și cuminecarea cu azimă). Românii ardeleni ortodocși au rămas vreme de 62 de ani orfani de cârmuire sufletească. «Fii nenorociți! strigă Simeon Bărnuțiu. Cine vă va apăra, dacă părinții voștri dau mâna cu străinii în contra voastră?!»

Apărătorii Ortodocșiei.

Unirea, făcută fără întrebarea poporului, a trezit conștiința ortodocșă a neamului românesc. Incepe lupta de apărare peste tot cuprinsul Ardealului. S'au ridicat preoți și călugări, nobili și țărani, bătrâni, femei și copii, cari au apărat cu prețul vieții lor legea și altarele străbune.

Dela Alba-Iulia, la Brașov, la Făgăraș, la Sibiu și până în Hunedoara, Bănat și Maramurăș, pe unde a mers vestea despre «*schimbarea legii*», Românii au început să murmure, să se tulbure și să se răscoale cu dârzenia cugetului curat în contra vânzătorilor.

În țările românești încă era mare febră. Afară de preoți și călugări, însuși patriarhul *Dosofteiu* al Ierusalimului și cu *Teodosie* mitropolitul Bucureștiului, au venit până în Ardeal să vadă și să înlătore ispita și primejdia unației. Dar stăpânirea de atunci iute a avut de grijă ca să-i arunce cu puterea înapoi peste graniță. După aceasta purtare urâtă, ei trimit către românii ardeleni scrisoare, cu sfatul ca să fie la legea veche, iar pe cei rătăciți, — spune scrisoarea către români: «... nu-i suduireți, ... nici îi anatematizați, nici îi blestemați, nici vă învrăjbiți, căci unele ca aceste sunt departe de pravoslavnicii... să fie voroavele voastre cinstite și cu dragoste, ... nici să-i socotiți ca pe niște vrăjmași, ci să *suspinați și să plângeți pentru perzarea sufletelor*»²⁾.

Când Atanasie era la Viena, ca să-și facă jurământul de supunere față de împărat, *Ioan Patez*, omul

¹⁾ I. Lupas: Studii, Conferințe..., vol. I. p. 236 - 237.

²⁾ Stânghe: Documenta... I p. 35...

de incredere alui C. Brâncoveanu și îngrijitor la curtea vlădicească dela Alba-Iulia, scria lui Atanasie, între altele următoarele: «... Adu-ți aminte ce ai făgăduit în mijlocul mitropoliei Bucureștilor, și socotește însuși ce-ți va veni dela cei patru patriarhi și dela toate bisericile,... că dela toți îți va veni blăstem și afurisănie... **Lesne este a strica, ci anevoe și greu este a drege în urmă.** De poțtești cinste, stai înarmat și vei vedea că o vei dobândi dela Dumnezeu... Sfinția ta vrei să te ostenești într'acest lucru să l faci și să-ți câștigi **nume rău**,... mireni nici unul nu poțtește, măcar de-i va fărcălui împăratul... Ce va fi altă poruncă a Înălții sale: să slujim cu trupurile, **lut ne vom face subț tălpile** și subț biruința Înălții sale. **Iar legea, au rea, avem, au bună, nimica nu vom mișca**¹⁾).

Brașoveanul **David Corbea** cârmuia dela București mișcarea românilor din Brașov împotriva unirii. Se spune că la înscăunarea lui Atanasie de episcop uniat la Alba-Iulia, trei români, un preot și doi mireni, delegați ai brașovenilor, strigau din ușa bisericii mitropolitane, că **nu pot suferi așezarea unui episcop unit cu catolicii, în biserică zidită de voevozii din Țara-Românească.**

Atanasie însă nu s'a înfricoșat. Din contră a amenințat, că dacă românii nu vor primi unirea, va trimite la casa fiecăruia câte un soldat, care va fi ținut acolo, până se vor înmoia. — În acest chip, prin călcarea jurământului, pe care Atanasie l-a făcut la sfințirea sa de mitropolit în București, prin iscusința iezuiților și puterea armatelor împărătești, unirea a prins rădăcini între români, — iar Atanasie, spre rușinea lui, a fost degradat și, din mitropolit ce era, a fost făcut din nou diacon, pater, apoi vlădică papistaș și trimis numai ca episcop uniat la Alba-Iulia, cu care prilej, spune ministrul Ardealului de atunci N. Bethlen, «**mulți mergeau plângând**» la instalarea lui.

La 1713 Atanasie, după ce nu a fost în stare să-și țină și să-și apere «**cinstea legii**», a murit străin în mijlocul neamului său, neplâns de nime, mărit doar de iezuiții unguri în două cuvântări, una pe latinește alta pe ungurește rostită și urgisit de un neam întreg, peste care a lăsat o mare pacoste.

Gavriil Nagyszegi.

Înainte de unire, românii din Alba-Iulia aveau două biserici. Atanasie cu trecerea lui la papistași a luat cu sine și bisericile, așa că ortodocșii nu mai aveau unde se ruga, deși ceruseră să li se lase lor o biserică. Copiii, se plâneau românii, mureau nebotezați, iar morții rămăneau neîngropați.

În aceasta stare de mare jale și durere, țăraniș arată plângerea lor nobilului Gavriil Nagyszegi, român sărac, dar cuminte și cărturar, ca prin mijlocirea lui să-și dobândească din nou biserică luată cu puterea.

Aprins de nedreptățile cari apăsau pe umerii românilor de legea veche, acest nobil român, cu numele unгурizat de unguri, se aruncă în luptă cu tot sufletul. Face mai multe jalbe către guvernul ardelean și către cârmuirea din Viena, iar pe români îi cheamă într'o mare adunare la Alba-Iulia, ca să-și spună păsul și să-și apere religia.

Drept răsplată pentru aceste îndrăsneli, Gavriil împreună cu mai mulți nobili români, a fost prins și aruncat în temnița din Sibiu. Dar nici aici nu a stat liniștit, ci a scris două plângeri către împăratul, în cari îi scrie negru pe alb că nu are dreptul să se amestece în freburile religioase ale supușilor săi. «Eu, spune el în aceste scrisori, sunt de convingerea, că nimeni să nu-și părăsească legea sa, ci mai bine să fie gata a-și pierde viața, decât să se lapede de credința sa. Nu vorbesc de alții, ci aduc drept pildă cazul meu, că și acum sunt prins pentru credința mea și totuși mărturisesc, că nici frica,... nici un alt lucru, nu mă pot sili să mă lapad de religia mea, ci mai bine sunt gata **a muri sau a fi răstignit.** Conjur deci pe toți, cari tulbură religiunile, să nu se amestece în lucrurile, ce se țin de Dumnezeu, cum sunt religia și credința. Să se îngrijească de măririle lumești, peste cari sunt puși și să nu vâneze suflete. **Cele ale sufletului să le lase în seama lui Dumnezeu**¹⁾).

Cinci ani (1701—1705) a robit nobilul ortodox în temnița din Sibiu, fără nici o judecată. În acest timp i a murit și soția, ceea ce, împreună cu ura răsbunătoare a catolicilor, a zdrobit cu desăvârșire sufletul acestui om, care a trăit pe vremea când dreptatea umbra cu capul spart.

(Va urma).

INFORMAȚIUNI.

Personale. P. S. Sa Episcopul nostru Grigorie a plecat Marți în 13 l. c., la București, pentru a participa la ședințele sf. Sinod.

Deces. Joi în 8 l. c. a încetat din viață veteranul preot Vasile Borza, care a păstorit cu tact și multă dragoste un lung șir de ani parohia noastră din Camna. Între regrete unanime a fost înmormântat Sâmbătă în 10 l. c. în Buteni, unde trăia retras la ginerele său părintele protopop Lungu. Dumnezeu să-l odihnească între cei drepti.

* * *

În 13 l. c. a fost înmormântată în Ineu între vili regrete văd. Aurelia Popescu, fosta soție a marelui român și luptător pentru cauzele românești, care a fost A. Popescu din Măderat.

Pe buna lor mamă o deplâng A. Popescu, preot în Ineu, încă un fiu, o fiică, și nenumărate rudeni. Dumnezeu s'o odihnească în liniște.

¹⁾ I. Lupaș: Ist. bis. op. cit. p. 112—113.

¹⁾ S. Dragomir Ist. Desrob. Rel. I. 53.

Incasarea dărilor eparhiale. *Este cunoscut că în urma reducerilor bugetare de stat, eparhia are de plătit din bugetul propriu mai mulți funcționari, cheltueli materiale diferite și are să acopere o mulțime de alte necesități financiare.*

Invităm deci factorii cu cădere să binevolască a accelera încasarea dărilor eparhiale.

Consiliul eparhial.

Mulțumiri.

Subsemnatul îmi țin de plăcută datorință să aduc pe această cale sincerele mele mulțumiri fraților preoți din cercul Timișoara, cari, la alegerea din 8 Decembrie a. c. a unui deputat din cler pentru Congresul mitropolitan, au binevoit a mă onora cu votul lor liber — fără solicitări din parte-mi.

Dacă aveam cunoștință despre intențiunea îndreptățită a majorității On. Colegiu de a se grupa în jurul altei persoane și a oferi mandatul acelui cerc unui valoros membru din sinul său, l-aș fi rugat — supunându-mă imperativului vremurilor grele, cari impun solidaritate și nu desbinare, — să abstea dela neînsemnata mea persoană, care își are mulțumirile sale sufletești în atmosfera preocupărilor sale de ordin cultural și e deplin satisfăcută cu prerogativele și distincțiile, ce i-le dă calitatea și munca sa de dascăl modest și fără pretenții.

Arad, la 12 Decembrie 1932.

Prof. Dr. Teodor Botiș
rectorul Academiei teologice.

Nr. 7351 | 1932.

Comunicat.

Atragem atenția obștească, în special a preoțimei și profesorilor de religie, precum și a catihetilor, asupra revistei „**Tinerimea Creștină**”, ce apare lunar în București, sub redacția P. C. Părinți Dr. H. Roventza și Dr. M. Bulacu, profesori universitari.

P. Ven. Consiliul Central Bisericesc doarește, ca aceasta revistă, pe care de altfel am recomandat-o și Noi în organul eparhial în anul trecut, să se lățească cât se poate mai mult, deoarece e o bună revistă ilustrată, mai ales pentru tineretul de școale secundare și similare.

O recomandăm pentru abonare celor ce

pot s'o facă, precum și pentru bibliotecile parohiale, în special în atenția profesorilor de religie.

Arad, 29 Noembrie 1932.

† Grigorie
Episcop.

BIBLIOGRAFIE.

Cărți Noi.

Dr. Grigorie Gh. Comșa, *Episcopul Aradului.*

Tineretul României, volum de 342 pag. format 8°. Tiparul Tipografiei Eparhiale. Prețul 75 lei. — Premiată de Academia Română.

Criza naturală acută fiind de ordin moral, autorul cărții, P. Sf. Grigorie al Aradului, voește prin lucrarea de față să vină în ajutorul celor ce-și dau seama că refacerea poate veni numai dela o generație nouă, crescută în spirit religios-moral. Azi, când egoismul cel mai feroce bântue, când simțul răspunderii a scăzut, sancțiunile nu există, iar îndeplinirea datoriei este doar o imaginație, numai prin ideea că omul slujind statul este în slujba unui Creator, se poate obține ameliorarea. Azi, când popularitatea nu se întemeiază pe merite reale, fața unei societăți se schimbă numai prin idealuri de viață mai presus de om, arătate de Mântuitorul.

De aceea autorul, P. Sf. Episcop Grigorie al Aradului, arată în cartea sa necesitatea îndrumării religioase-morale a tineretului, insistând asupra faptului că timpul tinereții este cel mai potrivit pentru îndrumarea religioasă-morală. Pildele aduse de P. Sf. Sa din viețile sfinților și din alte izvoare, arată foloasele educației religioase, iar expunerile vaste cu privire la educația religioasă-morală în familie, școala primară, școala secundară și la universitate, în sânul tineretului dela sate și din serviciul armatei, sunt contribuții serioase pentru opera de regenerare a vieții noastre. Numai despre îndrumarea religioasă-morală a tineretului din școlile secundare, expunerea cuprinde peste 100 pagini.

Cartea tratează pe larg și despre datoria preoților de a preda religia în școala primară, iar pentru tineretul dela sate și din armată se dau îndrumări practice de o reală utilitate. Autorul nu uită a se ocupa și de tineretul muncitoresc, de lupta împotriva necredinței, alcoolismului etc. Teoreticianul găsește aici principiile pedagogiei moderne aplicate la religie, iar omul practic vaste îndrumări în domeniul aplicării în viață a perceptelor religiei creștine.

Cartea vădește nestrămutata dorință ca problemele tineretului să fie pe întâiul plan al muncii oricărui pedagog și îndrumători de suflete. Aceasta în înțelesul că nu la Pestalozzi și alți pedagogi mai

vechi și mai noi trebuie să ne ducem mai întâi, ci la Hristos, Care a avut cele mai bune metode în fața pescarilor și a mamelor cu prunci în brațe. Firește că autorul utilizează în cartea sa și pedagogii mai vechi și noi. Premiera cărții de către Academia Română ne dispenzează să mai insistăm asupra valorii acestei cărți, scrisă cu multă trudă de unul dintre vajnicii apărători ai românismului și ortodoxiei la granița de vest a României.

Prețul cărții este foarte neînsemnat.

Prof. Dr. N. Popovici.

Biblioteca populară a Asociației „ASTRA”.

În anul 1932 au apărut până acum următoarele numere vrednice de citit de țăranul român :

Cel ce vrea să sădească în grădina sa viță de pomi sănătoși, aducători de roadă bogată, va face bine să citească „Cultura pomilor”, după clima, poziția și solul grădinei de dl prof. Ieronim Mardan (cu 13 ilustrații) — Nr. 190 — (10 Lei).

Cel ce vrea să aibă sfaturi bune și rețete de mâncări în gospodăria sa, va afla un sfetnic foarte potrivit în „Bucătăria gospodinei dela sale”, de d-na Ana Victor Lazar. Broșura aceasta apare în ediția a 2-a, sporită și conține zeci și zeci de rețete de mâncări, dela supe, ciorbe, borșuri, sosuri,

până la fripturi de tot soiul, la aluaturi și la sfaturi cum se păstrează legumele și alte alimente. Nr. 191 — (5 Lei).

O cârtică cu minunate sfaturi cetățenești este cea intitulată „Pentru temelul țării”. Părintele I. Agârbiceanu, cunoscutul nostru scriitor, vorbește pe înțelesul tuturor despre greutățile timpului, despre trecut, despre binefăcătorii nației, despre buna rânduială, despre „adevărata revoluție”, despre limbă și Sf. Scriptură, așa cum trebuie să vadă și să înțeleagă țăranul nostru chemările vremii. O educație cetățenească de aur! Nr. 192 — (5 Lei).

Cine n'a uitat înăia broșură din „Biografii romane” (Nr. 186) de A. W. Grube, în trad. lui Nicolae Petra-Petrescu, unde a fost vorba de cei șapte regi romani și de începutul Republicii romane — va citi cu plăcere și interes sfârșitul despre timpul de eroism și despre decadența Republicii romane. În partea aceasta a doua este vorba despre Hanibal, despre dărâmarea orașului Cartagena, despre cei doi Grachi, Tiberiu și Caius, despre Iuliu Cezar și omorârea lui, despre Antoniu și Cleopatra, despre Împăratul August și despre venirea creștinismului. Nr. 193 — (5 Lei).

„Ingrijirea mamei și copilului mic”, de Dr. Iosif Stoi-chișia, medicul primar al județului Sibiu. Câteva sfaturi foarte folositoare, privitoare la tot ce poate fi spus despre o mamă, care naște și care vrea să-și crească copilul așa, ca să-i facă bucurie în viață. Sunt descrise pe larg: baia, alăptatul, hrana cealaltă, întărcatul, bolile de copil mic, venirea dinților și multe altele. Un sfetnic minunat. Românilor le mor copiii în anii dinții după naștere. Aici avem înșirate pricinile, pe larg, ca să ne putem apăra de această primejdie națională: numărul prea mare de morți. Nr. 195 — (5 Lei).

In atențiunea Onor. Domni conducători ai Oficiilor Parohiale.

Librăriei Diecezane Arad str. Eminescu No. 18 i-a reușit a se pune în legătură cu o fabrică de lumânări, ce ard fără să facă fum sau să picure, astfel că este în situație a oferi pe un preț convenabil numai lumânări de cea mai bună calitate în orice dimensiune și cantitate:

▶ Lumânări de ceară garantată albită	kgramul	Lei	320	◀
▶ Lumânări cu compoziție de 50% ceară albită garant.	„	Lei	250	◀
▶ Lumânări din ceară naturală de albine nealbită	„	Lei	200	◀
▶ Lumânări din ceară minerală albită	„	Lei	150	◀
▶ Lumânări din ceară minerală nealbită	„	Lei	100	◀
▶ Lumânări din comp. de ceară minerală alb. cu 50% paraf.	„	Lei	70	◀

Smirnă, Tămâie ș. a.

precum și toate recvizitele bisericesti necesare, ornate, reverenzi, icoane pictate pe pânză, lemn ș. a. cu prețuri foarte reduse, olei pentru candelă ș. a.